

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 10 - December 2017
Jaargang 138
ndblad

DE SCHOK VAN DE VERGRIJZING

Onze samenleving is niet klaar om de vergrijzingsschok op te vangen. Dat zegt Geert Mes-siaen, secretaris-generaal van de Landsbond van Liberale Mutualiteiten in een analyse, en het blijkt telkens opnieuw uit reportages over

de soms schrijnende toestanden in bepaalde woonzorgcentra. “In ons land, en in de meeste Europese landen overigens, is er nood aan een coherent ouderenbeleid en aan een brede maatschappelijke discussie over de weg die we

uit willen”, zo vindt hij. “Als we langer willen leven in een warme en kwaliteitsvolle samenleving, is er m.i. geen andere oplossing dan daar meer en op de juiste manier in te investeren.”

Lees blz. 6.

Inhoud VAN DE REDACTIE Een offensief federalisme / 2 | BOEK VAN DE MAAND Mythes rond de geboorte van Europa / 3 | RECENSIE De laatste ronde / 4 | GESCHIEDENIS 150 jaar Uilenspiegel / 5 | BUITENLAND IJsland en zijn vrouwelijke premier / 8 | SAMENLEVING Kinderen zijn niet genderneutraal / 10 | OPINIE Gaan Liberalisme en Kapitalisme samen? / 12

Van de redactie
door **Bert Cornelis**

Een offensief federalisme

Naar aanleiding van enkele moeilijke dossiers werd de voorbije weken geconcludeerd dat België last heeft van een paar “institutionele constructiefouten”. Het Eurostadion, de geluidsnormen, het Energiepact. Verschillende bestuursniveaus gingen rollend over de straat met als resultaat dat er in deze heikele dossiers weinig vooruitgang wordt geboekt. Maar er was eerder al het CETA-verdrag, het handelsverdrag tussen de Europese Unie en Canada waar we ook een dwaas figuur sloegen.

Het is al te gemakkelijk dit alles enkel aan de constructie van België toe te schrijven. Natuurlijk is onze staatshervorming ingewikkeld, maar al te vaak wordt vergeten dat sinds de verkiezingen van 2014 er op de verschillende niveaus verschillende coalities ontstonden. Twee: één van die

coalitiepartners is de N-VA die je moeilijk een staatsdragen-de partij kan noemen, want voorstander van het opdoeken van België. Drie: in de federale regering zit slechts één frans-talige partij, de MR, die daarom in de greep kan gehouden worden door diezelfde N-VA.

Nog vreemder is dat die uitleg van de constructiefouten uit-gerekend van staatslieden komt die dagelijks aan de knop-pen van die constructie zitten en dus mee verantwoordelijk zijn voor de blokkage. Le Soir-hoofdredactrice Béatrice Del-vaux zei het in De Standaard zo: “Het is legitiem dat journa-listen of waarnemers vaststellingen doen over de inefficiën-tie van de politieke besluitvormingsmechanismen, of over de stilstand in bepaalde dossiers, maar dat een actieve politieke beleidsmaker (Delvaux heeft het over Alexander De Croo die voorstelde om in het Overlegcomité meer overleg te plegen..., maar ook vicepremier Kris Peeters en Yves Leterme lieten zich in die zin uit, bc) zelf zijn mislukking en onmacht moet vaststellen en moet doen alsof het allemaal de schuld van de anderen zou zijn, is op zijn zachtst gezegd verbijsterend.”

“Verbijsterend” is zacht uitgedrukt. Na de laatste staatsher-vormingen is de federale staat België systematisch uitgeklee-d door onder meer zij die nu het gebrek aan overleg aan de kaak stellen. De opeenvolgende hervormingen zorgden voor een stapsgewijze overheveling van bevoegdheden en midde-len naar de deelstaten. Na het unitarisme en het federalisme sloten vele partijen het “confederalisme” in hun armen. Nie-mand durfde wegens de banbliksems van de Vlaams-natio-

nalisten het federalisme nog verdedigen. Het confederalisme was gewoon hét toekomstproject voor het land.

De beweging richting deelstaten is niet meer terug te draaien. En dat is wellicht ook geen goed idee omdat zowel Vlaanderen als Wallonië zich hebben uitgebouwd tot aparte delen van België. Maar in plaats van zich nog meer terug te plooiën op

de eigen “staat” zouden ze beiden beter eens nadenken over hoe ze de Belgische staat opnieuw beter zouden kunnen laten werken en alle lagen, Vlaming, Waal, Brusselaar, Belg daarin een plaats kunnen geven. En hoe ze kunnen vermijden dat separa-tisten door die constructiefouten aan nog meer argumenten ge-raken om te bewijzen dat België niet meer werkt?

Dit kan uiteindelijk uitmonden in een “coöperatief federalisme”

waarbij de centrale staat en de deelstaten onafhankelijk zijn, maar toch samenwerken, via bijvoorbeeld samenwer-kingsakkoorden. In het geval van voornoemde geblokkeerde dossiers is dat misschien een uitweg. Het Overlegcomité zou zo bijvoorbeeld meer een forum moeten zijn waar alle pro-blemen, gemeenschappelijke uitdagingen en grote nationale dossiers kunnen besproken worden. Nu lijkt dit louter een vergadering waar enkel conflicten op de agenda komen. De overleg- en samenwerkingsvorm zou in die zin meer uitge-beend moeten worden, zelfs wettelijk verankerd. Misschien zouden de federale staat en de deelstaten zo aan het begin van een regeerperiode in hun regeerakkoorden gezamenlijke projecten kunnen opnemen, die ze samen willen realiseren. En dat ongepaste en dreigende taal vanuit federale hoek, van “we gaan dit dossier eens naar ons toetrekken”, niet lan-ger nodig is.

Maar zolang bepaalde politieke partijen er een strategie op nahouden om voortdurend te bewijzen dat België niet werkt, is dit nefast voor het imago van ons land, vooral in het bui-tenland, en zal veel geblokkeerd blijven. Die partijen dragen dus een verpletterende verantwoordelijkheid voor de toe-komst van ons land. (*) •

(* nog meer inspiratie is er te vinden in Een beter België. Een federale toekomst voor ons land (Uitg. De Bezige Bij. Antwerpen, 2014) waar onder meer de bijdragen van Bart Somers, Emmanuel Vandenbossche en Dave Sinardet ant-woorden bieden op de actuele problematiek.)

De mythes van de Europese geboorte

Historicus Rolf Falter rekt in ‘De geboorte van Europa’ af met enkele hardnekkige mythes over de Europese Unie. Alles is terug te brengen naar de beginperiode tussen 1945 en 1960 en de hoofdrolspelers die aan de wieg van de EU stonden.

Rolf Falter (59), ex-journalist, ex-kabinetadviseur en nu hoofd van het Informatiebureau van het Europees Parlement, dook in de ontstaansgeschiedenis van de Europese Unie en leverde een kanjer van een boek af. Historici zijn goedgeplaatst om de zaken nadien wat te relativiseren en in hun juiste context te plaatsen, weg van de waan van de dag. Daarin is Falter goed geslaagd.

Angst

De mytische opvatting dat het na de Tweede Wereldoorlog vlotjes verliep, en Europa als het ware een normaal uitvloeisel van de vrede was, ontluistert Falter.

Tijdens de ontstaansjaren van de Unie was het volgens Falter vooral de angst om een derde wereldoorlog die overheerste. Na het einde van de Tweede Wereldoorlog trokken de Amerikanen hun handen van West-Europa af. Enkel Groot-Brittannië interesseerde hen. Door het communistisch geweld kreeg men in Europa en in Amerika echter de indruk dat er opnieuw onheil op komst was en men best alle Europese krachten zou verenigen. Belgisch politicus Paul-Henri Spaak zou op een vergadering van de Verenigde Naties zelfs onomwonden hebben geroepen: “Wij zijn bang!”. De toestand toen was qua hoopeloosheid in niets te vergelijken met de huidige Brexit. Iedereen dacht echt dat het opnieuw oorlog zou worden.

De geboorte van Europa was desalniettemin een verhaal van trekken en sleuren. Ook dat zijn we vandaag misschien vergeten. En we hebben het dan over figuren zoals Jean Monnet, Konrad Adenauer en Robert Schuman die enorme inspanningen moesten leveren om op de puinhopen van het Avondland iets nieuws te bouwen. De verhalen van die Founding Fathers op zich is al uniek. Zo was de Fransman Monnet iemand die nooit was verkozen, maar een ongelooflijke intellectuele kracht bezat, een financier en een selfmade man; hij ging tot zijn zestiende naar school

Rolf Falter

en verkocht daarna cognac voor het bedrijf van zijn ouders. Een boeiend figuur die merkwaardig genoeg nog altijd geen ultieme biografie heeft.

De oprichting draaide tevens rond het Franse verlangen om een atoommacht te worden. Bij de ondertekening van de Verdragen van Rome (1957) zaten daarom (onzichtbaar) ook de Verenigde Staten mee aan de tafel. Pas drie dagen voor de ondertekening gingen de VS er mee akkoord dat Frankrijk atoombommen mocht hebben en zag Euratom het levenslicht. Het doorslaggevend argument voor de Amerikanen was van economische aard, zegt Falter. Als de Russen ook Frankrijk en West-Duitsland in handen zouden krijgen, dan werden zij de grootste economische macht ter wereld. En dat nefaste scenario wou niemand in het Westen ook maar voor ogen zien.

Belgisch witloof

Bijna bracht uitgerekend België de ondertekening nog in het gedrang: De verdragen voorzagen een vrijhandelszone, maar enkele weken voor de ondertekening verhoogde Frankrijk nog gauw zijn douanetarieven op

Belgisch witloof om de Franse boeren te beschermen. Toenmalig premier Achiel Van Acker wilde daarom niet tekenen.

Toch heeft het nog een tijd geduurd alvorens de Unie van de grond geraakte. Dat had ook met de politieke verhoudingen te maken. De Fransen wilden de leiding nemen, maar de Britten konden dan niet afzijdig blijven. Want dan zou er een Duitse overheersing kunnen komen. De Britten waren vastgeklonken aan de militaire macht van de VS en leefden op economisch vlak nog in hun oude Britse Rijk. Dit alles zorgde voor onnodige vertraging in het Europees groeiproces. Enkel Jean Monnet, met de hulp van de Amerikanen, geloofde er rotsvast in, aldus Falter. De Britten schipperden toen al tussen de Europese gemeenschap, of het bondgenootschap met de VS in een wereldorde. Ze wilden Europa tegen het communisme wel verdedigen, maar er echt bijhoren dan ook weer niet.

Brexit

En dan zijn we niet ver van de huidige Brexit. Het heeft volgens Falter geen zin om de Britten voor hun dwaasheid te straffen door een Europa tégen Groot-Brittannië te maken. We moeten de schade beperken, de relatie met het eiland zo goed mogelijk houden en binnen enkele jaren evalueren. Misschien komen ze dan wel op hun passen terug en zullen ze zich echt “werpen” voor Europa.

Uiteindelijk moet Europa volgens Falter democratischer worden. Na de geboorte zit men nu in de prille volwassenheid. Europa bepaalt ons leven zodanig op dit moment dat er geen weg terug is. – B.C.

Rolf Falter, De geboorte van Europa. Een geschiedenis zonder einde. Uitg. Polis, Antwerpen, 2017; 616 blz.; 24,99 euro.

Vintage *Louis Van Dievel*: De laatste ronde

door John Rijpens

Meeslepend

Van Dievel zag destijds al zijn roman 'De pruimelaarstraat' geselecteerd worden voor de shortlist van de Libris Literatuurprijs. Hierna werd zijn 'Hof van Assisen' bekroond met de Knack Hercules Poirotprijs.

Van Dievel is al de voorbije jaren een meeslepende verteller gebleven met een scherpzinnende pen vol compassie die hier in de ik-vorm in de huid kruipt van de brievenbesteller Ludo. Na 42 jaar dienst als factuur in een onmondig dorp begint hij aan zijn laatste werkweek vooraleer op pensioen te gaan. Ludo blikt terug op wat hij zijn "verloren jaren" noemt en verbijdt de angst voor wat komen moet.

Twee jonge meisjes, Cheyenne ("een rosse spriet met een ring in haar neus", Ludo zag meteen "dat ze lesbisch was") en Anissa ("een mollige blonde met een tattoo in haar nek") rijden die laatste week met Ludo op hun respectievelijke postfietsen mee om het vak te leren. Dit is niet het enige dat Ludo van slag brengt. Wat volgt is een snapshot op een knooppunt tussen dromen en falen, begeerte en onlust. De kroniek van een mensenleven op een dood spoor.

Hoewel hij in het heden leeft blijft hij zich bekommeren om verleden en toekomst. Belangrijk in het boek zijn de gesprekken die Ludo voert met zijn vrienden, zijn collega's en familieleden. Met zijn sceptische geest en zijn fijne humor verdedigt hij bij voorkeur het tegengestelde van de openbare mening. Hij zou een voorloper van Anatole France kunnen beschouwd worden, ware het niet dat hij kordaat volks blijft.

Het is niet allemaal lachen en zuipen op Ludo's postbodenronde. Zijn vrouw is 'neurastheniek' en verkwijnt in een instelling. Zijn schoonmoeder ook "maar die loopt er niet mee naar de dokter". Zijn rechtstreekse on-

De VRT (radio èn televisie) blijft zijn literair begaafde zonen en dochters uitzenden. Op de jongste Boekenbeurs kon men op de koppen lopen van een groot aantal VRT-coriffeeën die er hun recentste boeken minzaam zaten te signeren: Geert van Istendael met zijn eerste misdaadroman, Paul Jacobs die hoge toppen blijft scheren met alweer zijn achtste misdaadroman rond ex-televisieproducer Thomas Breens, Krista Bracke (*Mijn leven op stellen, Het andere Londen, Het andere Rome, Het andere Parijs*), Annelies Beck (*Over het kanaal, Toen de zee stil was, Toekomstkoorts*), Toni Coppers (met zijn dik in orde thrillers rond commissaris Liese Meerhout), Lukas De Vos (met meer dan vijftig essaypublicaties) en weer publiekstrekker nummer één Louis Van Dievel, nu met zijn recentste bestseller 'De laatste ronde'.

Louis Van Dievel

hebbelijke baas Gilbert, 'de postmeester', die hij een "echte creep" noemt, kent hij al meer dan 50 jaar: hij was het kleine broertje van Ludo's beste maatje Leon die op een nacht onder een trein fietste. Het blijft Ludo na al die jaren nazitten. Ludo en Leon waren samen en er zijn zelfs insinuaties dat Ludo mee schuldig zou zijn aan de dood van zijn beste vriend.

Drama's

En dan zijn er nog Raymond (de lijntrekker) en Kurt, de collega's over wie ook aardig wat te vertellen valt. En Magda met de diepe decolletés. Tijdens zijn toer gaat Ludo er af en toe mee naar bed maar blijft er nooit slapen. Verder zijn er nog Sylvia, de moeder van Leon, die brieven krijgt van de machinist die haar zoon heeft overreden, de cafébazen en -bazinnen van onderweg, De kleine en grote drama's, het geroddel van de dorpsbewoners, ze passeren allemaal de revue en Ludo heeft

er zijn mening over.

Ludo's grote, geheime ontgoocheling in zijn leven is zijn dochter Karen, die van bij het begin van de roman op mysterieuze wijze verdwenen is nadat zij met de verkeerde vrienden vervreemde van haar ouders en van het onooglijke dorp.

Louis Van Dievel zet zijn vintage stijl met 'De laatste ronde' verder, met name die van de verhalende roman, waarin gevoelig humanisme en ironisch scepticisme samengaan. Veel meer dan andere bekende vertellers van deze tijd (Brusselmans?) brengen zijn rechtvaardigheidszin en zijn waarheidsliefde, die hij soms onder spottende ironie weet te verbergen, tot een uitgesproken houding. Hij valt, via zijn Ludo-de-facteur, vooroordelen in verband met jaloerse intriges, onrecht, onverdraagzaamheid en gesjoemel aan. Zijn stijl is volks, maar elegant en de kleinste nuances van gedachten en gevoelens komen erin tot uiting. •

Louis Van Dievel,
De laatste ronde.
Uitg. Vrijdag; Antwerpen, 2017; 222 blz.; 19,90 euro.

Titelpagina van de uitgave van *La Légende d'Ulenspiegel* uit 1869. (collectie Bernard Van Den Driessche)

Voorzijde van de *Almanak van Ulenspiegel* 1954, een uitgave van de Uitgeverij J. Hoste. (collectie Liberaal Archief)

150 JAAR TIJL UILENSPIEGEL VAN CHARLES DE COSTER

In december 2017 is het honderdvijftig jaar geleden dat de *Légende d'Ulenspiegel* (1867) van de Brusselse schrijver Charles De Coster (1827-1879) verscheen. In het verhaal komt de strijd voor de Vlaamse taal en cultuur sterk naar voren. Daarnaast vormt ook de vrijheidsgedachte een belangrijk motief. Tijl Ulenspiegel blijft ook nu nog bekendheid en populariteit genieten. Terecht geeft het Liberaal Archief hem de nodige aandacht.

ONTNEEM MENS NOCH DIER NIMMER DE VRIJHEID

Nog tot en met 30 maart kan je de tentoonstelling *Ontneem mens noch dier nimmer de vrijheid* bezoeken in het Liberaal Archief. Er is een gratis begeleidende brochure met o.m. een tekst van Leo Verbist, gewezen politiek redacteur bij Het Laatste Nieuws. Meer info: www.liberaalarchief.be

De auteur

Charles De Coster werd in 1827 geboren in München. Zijn vader Augustin-Joseph De Coster was afkomstig uit Ieper. Hij werkte in München als hofmeester van de aartsbisschop van het Beierse hof. Zijn moeder Anne-Marie Cartreul was afkomstig uit Hoei. Toen Charles zes jaar was keerde het gezin terug naar Brussel. Daar groeide hij op in een Franstalige omgeving. Eind 1850 schreef De Coster zich in aan de Université Libre de Bruxelles. In die periode vond hij aansluiting bij de progressieve liberalen en werd hij lid van de vrijmetselarij. Dit liberale milieu zou een invloed uitoefenen op zijn werk.

Vlaamse elementen in Franstalig verhaal

Na zijn eerdere verhalen *Légendes flamandes* en *Contes brabançons* verscheen in 1867 het boek *La Légende et les Aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*. Het verhaal was in archaïserend Frans ge-

schreven, maar met heel wat flandricismen en Vlaamse termen. De tekst vormde als het ware een 'contacttaal' tussen twee culturen. Bovendien kreeg de Vlaamse cultuur een centrale plaats in het werk. Met zijn legende probeerde De Coster zo het belang van de Vlaamse elementen in het Belgische erfgoed te benadrukken bij de Franstalige Belgische burgerij.

Voor de progressieve liberalen speelde deze taal- en cultuurkwestie een belangrijke rol als kracht tegen invloed uit Frankrijk. Uit vrees voor Franse annexatiepogingen zagen deze progressisten het als noodzakelijk om de Vlaamse zaak te ondersteunen. Dit was immers de enige manier om een dam op te werpen tegen de Franse culturele stromingen. Laat er echter geen misverstand over bestaan: De Coster en de Brusselse progressieve liberalen wilden de Vlaamse taal als omgangstaal bewaard en beschermd zien, maar ze streefden niet naar een gelijkschakeling van het Frans en Nederlands binnen de Belgische staat.

Vrijheidsstreven

Even centraal in de *Légende* staat het vrijheidsstreven, met Tijl Ulenspiegel als verzetsfiguur. Het verhaal is gekend. Het speelt zich af tijdens de Nederlandse Opstand in de zestiende eeuw. Nadat Tijls vader als ketter verbrand werd en zijn moeder stierf aan folteringen, voegt Ulenspiegel zich bij de geuzen. Hij strijdt tegen de Spaanse bezetter en de Rooms-Katholieke

Kerk. Hij groeit uit tot een symbool voor het ideaal van de vrijheid en de ontvoogding.

Ontvangst

Bij zijn publicatie kende het verhaal maar een lauwe ontvangst bij het lezerspubliek. De pers besteedde nauwelijks aandacht aan het boek. Vanaf de jaren 1890 vond er een ommekeer plaats. De auteur maakte het zelf niet meer mee, maar liberale cultuurcritici en kunstenaars namen toen het initiatief om Charles De Coster en zijn *Légende d'Ulenspiegel* onder de aandacht te brengen. Vanaf toen werd De Coster door sommigen zelfs beschouwd als grondlegger van een originele Franstalige Belgische literatuur.

De daaropvolgende decennia nam de populariteit van *Ulenspiegel* enkel toe. Al sinds 1892 publiceerde Het Laatste Nieuws een jaarlijkse volksagenda onder de titel *De almanak van Ulenspiegel*, in 1914 verschenen advertenties voor de Nederlandstalige vertaling van het verhaal in het *Volksbelang* en vijftien jaar later gaf het Willemsfonds de *Liedekens van Ulenspiegel* uit in de reeks *Nederlandsche Zangstukken*.

Zowel de linker- als rechterzijde gebruikten *Ulenspiegel* voor hun eigen doeleinden. Zo werd *Ulenspiegel* tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw weergegeven als collaborateur, als Belgisch patriot of als verzetsstrijder. Soms was hij antiklerikaal, dan weer erg vroom. •

WIJ ZIJN NIET KLAAR OM DE VERGRIJZING OP TE VANGEN

Geert Messiaen, secretaris-generaal van de Landsbond van Liberale Mutualiteiten

Hij schrijft dit artikel in eigen naam.

In Knack van 22 november 2017 wierp CM-voorzitter Luc Van Gorp enkele interessante ideeën op over de manier waarop we tegen de vergrijzing aankijken en hoe het anders zou kunnen. Eén van de elementen die hij aanklaagt is dat onze gezondheidscultuur geobseedeerd is door de wens om zo oud mogelijk te worden, terwijl dat niet de wens is van de meeste ouderen: zij opteren eerder voor een kwaliteitsvol leven.

GOEDE GEZONDHEID

Het mag niet de bedoeling zijn om te blijven investeren in almaar meer levensjaren: alle investeringen in de gezondheidszorg moeten tot doel hebben om mensen zo lang mogelijk te laten leven in goede gezondheid. Leeftijd speelt hierbij geen rol! Om het in gezondheidseconomische termen te stellen: we moeten niet kijken naar de levensjaren op zich, maar wel naar de Quality Adjusted Life Years (QALY's).

Net als het gezondheidsbeleid wordt ook de ouderenzorg teveel vanuit een boekhoudersmentaliteit bekeken. De personeelsnormen in de woonzorgcentra zijn veel te krap, waardoor de instellingen te weinig geld hebben om voldoende verpleegkundigen en verzorgenden in dienst te nemen. De normen kunnen misschien volstaan voor technische handelingen, maar om een praatje te maken met bejaarden is er gewoon geen tijd. En dan mag er ook niemand ziek zijn, zwanger of met verlof (wat bijna voortdurend het geval is) of men zit meteen met een personeelstekort. De normen moeten niet alleen wat ruimer, maar ze

Onze samenleving is niet klaar om de vergrijzingsschok op te vangen: dat zeg ik al jaren en het blijkt telkens opnieuw bij reportages over de soms schrijnende toestanden in bepaalde woonzorgcentra. In ons land, en in de meeste Europese landen overigens, is er nood aan een coherent ouderenbeleid en aan een brede maatschappelijke discussie over de weg die we uit willen. Als we langer willen leven in een warme en kwaliteitsvolle samenleving, is er m.i. geen andere oplossing dan daar meer en op de juiste manier in te investeren.

moeten ook rekening houden met het menselijke aspect. Dat geldt overigens ook voor de opleiding van verpleeg- en zorgkundigen die nog teveel focust op louter technische vaardigheden.

Door de toename van het aantal ouderen kampen heel wat residentiële instellingen met een capaciteitsprobleem. Daarbij komt dat ouderen zo lang mogelijk thuis willen blijven wonen – een trend die wij overigens ten volle ondersteunen – maar eerst de overstap naar het woonzorgcentrum maken wanneer het echt niet meer anders kan. Daardoor krijgen de instellingen te maken met veel zwaardere zorgnoden dan enkele decennia geleden.

Eveneens om financiële redenen bouwen steeds meer rusthuizen overigens ook nog eens hun animatiefunctie af en laat het nu precies dat zijn dat de dagen van de mensen nog wat opvrolijkt.

We moeten de problemen echter in een ruimer kader bekijken: onze besparingsobsessie dateert immers niet van vandaag, maar is al sinds de jaren '80 bezig. Met de Maastrichtnormen – het fundament voor onze euro – is ze er onder druk van Europa alleen maar groter op geworden. We zijn verkeerd bezig, maar zolang we aan de budgettaire orthodoxie blijven vasthouden, zolang er geen fatsoenlijke budgetten voor de ouderenzorg zijn, zal het probleem nooit opgelost raken.

Dit geldt bij uitbreiding eveneens voor ons gezondheidsbeleid. Terwijl de verschillende

regeringen in dit land zich blijven focussen op quota om de toename van artsen te beperken, nemen de tekorten in sommige medische beroepen, zoals huisartsen, geriateren en psychiaters, alleen maar toe. Daarom moeten studenten geneeskunde reeds in het begin van hun studies aangemoedigd worden om voor die specialismen te kiezen - en zeker niet wachten tot op het einde.

Nauw verbonden met de budgettaire orthodoxie is de hele mentaliteit van motivering en bewijsvoering: artsen en verpleegkundigen moeten een flink deel van hun tijd besteden aan het invullen van lijsten en formulieren op de computer - en hopen dat daar niets mis gaat - wat andermaal ten koste gaat van de aandacht voor de patiënten of de bewoners. En: niet ingevulde formulieren betekenen ook inkomstenverlies... .

Sommige wetenschappers menen de oplossing voor de personeelstekorten gevonden te hebben in het inschakelen van zorgrobots. In de euforie van weer eens een technologische innovatie maken weinigen er zich druk over dat het eigenlijk een uitvlucht is om een machine hoger in te schatten dan beroepskrachten – waarmee ik uiteraard niet beweer dat bepaalde technologische toepassingen en apps geen nut zouden hebben in de zorg.

EN WAT MET DE MENS?

De eenzijdige aandacht voor de technische aspecten gaat ten koste van de relationele kant

van de verzorging. Hoeft het dan te verwonderen dat veel bejaarden geen zin meer zien in hun leven?

Luc Van Gorp pleit dan ook voor een cultuur van het loslaten, dus met de mogelijkheid om euthanasie te vragen bij levensmoeheid (hoewel dat geen medisch probleem is). Ik verzet me tegen het zomaar gelijkgeschakelen van 'oud zijn' met 'zorgbehoevend zijn'. Mensen met een zware zorgnood vinden we immers terug in elke leeftijdscategorie en de focus in de bejaardenzorg moet eveneens liggen op wat mensen wél kunnen.

Naast de fysieke noden, is één van de grootste problemen van hulpbehoevende bejaarden, de eenzaamheid en de zorg- en verpleegkundigen zijn dan ook soms de enigen met wie ze eindelijk eens een praatje kunnen maken. Maar wat als die persoon nauwelijks tijd voor hen heeft omdat er nog zoveel anderen wachten? In het meerjarenplan dat we in 2016 met alle ziekenfondsen samen hebben opgesteld, hebben we overigens al gepleit voor aandacht voor de zingeving in het zorgproces.

Veel van de aangehaalde problemen hebben natuurlijk te maken met de organisatie van onze samenleving. Luc Van Gorp stelt voor om ouderenzorg tot de basiscompetenties van de burgers te maken in plaats van ze verder te professionaliseren.

ELKAAR HELPEN

Ook dat is een ideeetje waarmee je verschillende richtingen uit kan. Het zou inderdaad niet slecht zijn dat we opnieuw leren om elkaar te helpen en we in de mate van het mogelijke weer bepaalde zorgtaken zouden opnemen voor onze ouders en grootouders. 'Vroeger' was het evident dat kinderen voor hun ouders zorgden, alleen is de tijdsgeest inmiddels grondig veranderd en is het vrij onrealistisch om dat in de huidige maatschappelijke context als de oplossing naar voren te schuiven.

Hoeveel beschikbare tijd kan men realistisch gezien veronderstellen in een samenleving met een groot aantal tweeverdieners, een hoog aantal echtscheidingen en relatiebreuken, met alle daaraan verbonden praktische problemen? Geen wonder dat het aantal depressies en burn-outs alsnog toeneemt.

Met het optrekken van de pensioenleeftijd en het afschaffen van de brugpensioenstelsels worden de problemen er overigens niet minder op. Doordat ook het gemiddeld aantal kinderen per gezin al sinds het begin van de vorige eeuw aan het verminderen is – en de levensverwachting alsnog toeneemt – moet een steeds kleiner aantal mensen opdraaien voor de zorg van steeds meer zorgbehoevenden.

En laten we niet vergeten dat ook de gigantische mobiliteitsproblemen hun tol eisen:

elk uur dat iemand langer in de file staat of langer in de trein of de bus moet doorbrengen is een uur minder dat hij of zij aan zorg kan besteden.

GEEN MIRAKELOPLOSSING

Laat het duidelijk zijn: één enkele mirakeloplossing om de problemen op te lossen bestaat niet. Misschien kunnen enkele suggesties enig soelaas bieden. Heel wat mensen zijn te weinig voorbereid op de derde leeftijd die ook voor hen vroeg of laat aanbreekt. Zorgbehoevend worden betekent weer afhankelijk worden van anderen en dus een stuk vrijheid inleveren. Dat is niet gemakkelijk, maar onze samenleving en de ouderenorganisaties en de mantelzorgverenigingen van de ziekenfondsen zouden de mensen kunnen leren om waardig 'oud' te worden.

Wederzijds respect voor elke generatie, voor elke mens, is belangrijk! Ook dat aspect moet meer aan bod komen in de opvoeding en tijdens de verschillende opleidingen.

Waar mantelzorgers het niet meer alleen klaarspelen om de zorg voor een hulpbehoevende oudere te dragen, moeten ondersteunende diensten klaar staan. Die zijn er en de ziekenfondsen proberen die zoveel mogelijk tot bij de mensen te brengen. De kwaliteit is goed, maar verbeteringen zijn zeker nog mogelijk. •

JÓLABÓKAFLÓÐ ! FEEST IN IJSLAND?

Eind oktober viel de IJslandse regering. Het wordt een kwalijke gewoonte. De conservatieve regering Bjárni Benediktsson had het net een babydracht volgehouden. De vorige regering van Sigmundur Gunnlaugsson gleed ook al uit, over de Panama Papers, in april 2016.

door Lukas De Vos

Het interregnum van zijn opvolger Sigurður Jóhannsson was evenmin een ezelsdracht. Hij ruimde de plaats voor Benediktsson, die verstrikt raakte in een onfrisse affaire, door te verzwijgen dat zijn vader een aanbevelingsbrief had geschreven voor een recidivistische kindverkrachter (wat wettelijk kon in IJsland, want ze zijn daar niet rancuneus: iedereen die zijn straf heeft uitgezeten heeft recht op rehabilitatie). Wie dacht dat de IJslanders de kaap zouden wenden, kwam bedrogen uit. De verkiezingen brengen andermaal de Onafhankelijkheidspartij aan de macht, samen met Gunnlaugssons Vooruitgangspartij.

GEEN AFSTRAFFING

Niemand die er om maalt, hooguit over het feit dat het wel drie weken geduurd heeft eer er een coalitie levensvatbaar bleek. Echt afstraffen doen de IJslanders niet. De Onafhankelijkheidspartij is nog altijd de grootste (16 zetels op 63, min 5), maar ze moet zich bescheidener opstellen. Het eerste ministerschap gaat naar Groen Links (11 zetels, plus 1), en wel naar de tweede vrouw ooit in de geschiedenis van de republiek, op 28 premiers: Katrín Jakobsdóttir, 41 jaar en in haar jeugd niet te beroerd om in een popvideo van de groep Bang Bang als fifties kippetje in minirok met een milkshake door Reykjavik te hossen, achtervolgd door twee heren in stijf

pak. Haar enige voorgangster, de (ook al) socialistische én openlijk lesbische Jóhanna Sigurðarsdóttir, zong het vier jaar uit in volle crisistijd (2009-2013). Nu zonden de IJslanders de nukkige klokkenluiders van Björt Framtíð (Stralende Toekomst) naar huis, zij hielden geen enkele zetel over. Een centrumrechtse coalitie mislukte, omdat de Vooruitgangspartij een meerderheid van één zetel te krap vond. Er is nu een onuitgegeven links-rechtse regering met, jawel, één zetel op overschot (twee Groenlinksen stemden tegen), en daarbij diezelfde Vooruitgangspartij. Geen touw aan vast te knopen.

Maar geen IJslander die er wakker van ligt. Van wat dan wel? De keuze is divers: voetbal, vulkanen, walvissen, moord, grensoverschrijdend seksueel gedrag, het heidendom, en de Jólábókaflóð – de “vloedgolf van kerstboeken”. Want tradities zijn er om in ere te houden. Het is de gewoonte nu de dagen fors beginnen in te krimpen om veel te lezen. En dus verschijnen er elk jaar honderden boeken, het meest verkieslijke kado voor onder de kerstboom. Niks bijzonders zult u zeggen, maar net nu was Katrín Jakobsdóttir aangezocht om een vak te doceren in de Endurmenntun Háskóla Íslands, een postacademisch departement van de universiteit. Opdracht: letterkunde. Katrín studeerde af in de IJslandse letteren en staat bekend als een connoisseur van het thrillergenre. Haar proefschrift wijdde ze aan de invloedrijke misdaadauteur Arnaldur Indriðason. Of ze nog tussen de drie partijen (zes mannen, vijf

Eerste minister in IJsland Katrín Jakobsdóttir, 41 jaar en in haar jeugd niet te beroerd om in een popvideo van de groep Bang Bang als fifties kippetje in minirok met een milkshake door Reykjavik te hossen.

vrouwen) kan laveren en tijd maken voor het betere boek is wel twijfelachtig. Maar het zegt iets over de prioriteiten van de bevolking.

GEEN KERKTAKS

IJslanders willen plezier hebben in hun leven, en een daarvan is het jennen van de staatskerk (die dat al lang niet écht meer is, al behoort 93 % van de bevolking officieel tot de Luthers-Evangelische kerk). Maar er bestaat een koppige beweging die af wil van de Kirchensteuer, de bijdrage die ieder moet leveren aan de godsdienstige organisatie van zijn of haar leuze. Daartoe is vorig jaar onder meer de Sumerische godsdienst weer uit de

grond gestampt, waar niemand in gelooft, en die maar één werkpunt heeft: afschaffing van de kerktax. Op één week was een veelvoud toegetroten van het aantal moslims in IJsland (een kleine vijftienhonderd).

Boeken en goden, ze moeten het dezer dagen in het zog van de Weinstein-affaire even afleggen tegen vrouwenproblemen. Liefst 136 van de zowat duizend leden van de politieke kring Í Skugga Valdsins (In de Schaduw van de Macht) hebben, anoniem, dat wel, hun verhaal gedaan, ze zijn zwaar geschoffeerd. De strafte is dat van een nieuw partijlid dat lastiggevallen werd door een opdringerige baas, die parfors voet bij stuk hield: "Ik ga met jou naar bed als mijn vrouw dood is". Alleen lag die vrouw niet op sterven, ze was hoogzwanger. En ook Björk heeft op haar blog een regisseur op de korrel genomen met wie ze niet meer wil werken, en die wellicht luistert naar de naam Lars von Trier, een plakker en borstengrijper en meer van dat.

BLOOT EN DOOD

Veel erger is de moord op een jonge vrouw van 20, een misdaad die voor de Ijzlander alleen voorkomt bij woeste, ongecivileerde stammen. Dat er twee Albanezen elkaar het ziekenhuis inwerken na een messengevecht, tja, die Skipetaren komen van onherbergzame hoogvlakten en weten niet beter (gebeurde op 3 december in Austurvöllur, bij de Alþingi, het parlamentsgebouw. 's Nachts, dat wel. Maar een moord, nee, daar hebben de media een jaar lang een kluif aan. Ijzland is immers veilig, dat zoiets de arme Birna moest overkomen. Uitgegaan tot halfzes,

nog een hapje gaan eten, dan verdwenen, en na de grootste zoektocht ooit in Ijzland – met 800 man – na een week bloot en dood teruggevonden op het strand aan de vuurtoren van Hafnarfjörður. Groot schandaal toen bleek dat twee Groenlanders het onzegbare gedaan hadden, alwéér vreemdelingen. Zo erg, dat zowel de vader van Birna als de president zelf moesten oproepen om niet het hele volk (60.000 Groenlanders) schuldig te verklaren. Op doodslag staat levenslang, dat wil zeggen in de praktijk nooit meer dan zestien jaar. De slager, Thomas Møller Olsen, kreeg 19 jaar en betaalt een schadevergoeding van 272.000 dollar aan de ouders – voor moord en cocaine-smokkel. Aan de galg gepraat door de Fär Öer-bemanning van zijn schip. En door klungelige sporen, bloed in zijn wagen, Birna's DNA op zijn veters, vingerafdrukken op haar rijbewijs. Dat kan tellen in een land waar in 2003, 2006, 2008 niet één halsdaad te constateren viel.

Wat zou de Ijzlander zich nog bekreunen om politiek. De dag dat de regering gevormd werd, bleken de coalitiepartijen volgens een Gallup-poll al aan aanhang te verliezen, de socialisten maakten een fikse sprong voorwaarts, net als de Piratenpartij. Katrín zal aardig uit de hoek moeten komen, met haar programma dat inzet op een stevige verhoging van de rijkentaks; dat gaat regelrecht tegen de wensen van de Onafhankelijkheidspartij in. Ze wil ook meer vluchtelingen opnemen, de straffen voor smokkel en drugsverkeer verhogen, het gebruik van het jointje minder streng beoordelen.

EEN EEUW ONAFHANKELIJK

Je kunt ze maar één goede raad geven. Gebruik het zelfbewustzijn van de Ijzlander. Volgend jaar herdenkt het land één eeuw soevereiniteitsverklaring. Op 1 december 1918 zette het een beslissende stap naar onafhankelijkheid. Het riep zich uit tot het Koninkrijk van Ijzland, nog altijd onder de Deense kroon, en met dezelfde munt, maar zonder veel bemoeienis van overzee. Het koos zijn huidige vlag. En reykjavij sprak af om in 1940 de status te herzien. Geen rekening gehouden met de nazi's (die Denemarken onder de voet liepen) en de Britten (die Ijzland bezetten). De banden waren de facto doorgeknipt. In december 1943 verviel de afspraak met Kopenhagen, luttele maanden later werd de republiek uitgeroepen. Die dag, 17 juni, is een nationale feestdag. De verklaring van 1918 niet. Maar elke dag is goed genoeg om er een wild festijn van te maken. Nu al is Ijzland gastland op één van de oudste kerstmarkten van Europa, in Straatsburg, met koorgezang, film, en lekker eten – nou ja, als je houdt van gedroogd lamsvlees (hangikjöt), hardbakken wafels (laufabrauð) of veel te zoete malt en appelsin. Zolang het maar geen bloedballen (blóðmór), of ramskloten (súrsaðir hrútsþungar), schapenkop-metogen (svið), of rotte haai (hákarl) is. Als Katrín zich onthoudt van het vermanende vingertje (Ijzlanders houden niet van dominees) en van schandalen (dat zal bij Groen Links wat makkelijker liggen), dan ziet het er redelijk goed uit voor deze vreemde, maar pragmatische regering. •

KINDEREN ZIJN NIET GENDERNEUTRAAL

Thibault Viaene is kernlid van het Liberaal Vlaams Verbond

Sinterklaas was begin december weer in het land. Met blauwe auto's voor jongens en roze poppen voor meisjes, voor veel ouders de logica zelve. Niet als het afhangt van de makers van de Pano-reportage "Lieve jongens & stoere meisjes". De VRT-equipe stelde de genderstereotiepe tendensen in speelgoedland aan de kaak. De reportagemakers menen dat het genderspecifieke speelgoed dat de kinderen tijdens de eerste levensjaren wordt opgedrongen een substantiële impact heeft op hoe deze kinderen zichzelf zien en de vaardigheden die ze opdoen, wat helpt verklaren waarom bepaalde beroepen zo sterk door mannen worden gedomineerd. Dit zou leiden tot genderongelijkheid en het ontnemen van kansen.

Uit onderzoek van het Britse Institution of Engineering and Technology bleek dat 'STEM'-gerelateerd speelgoed (STEM staat voor Science, Technology, Engineering en Mathematics), zoals bijvoorbeeld Lego of K-Nex, tot drie maal meer gericht worden op jongens dan meisjes. De link met ondervertegenwoordiging van vrouwen in pakweg de IT-sector is dan vlug gemaakt. Problematisch is dat de Pano-reporters lijken te hinten op het feit dat genderspecifiek speelgoed daar de doorslaggevende oorzaak van is. De waarheid is een stuk genuanceerder.

De grootste waarschuwing is echter geboden wil men deelnemen aan dit debat. Wijzen op belangrijke verschillen tussen mannen en

Het magazine Pano hekelde in een van haar uitzendingen de genderstereotiepe neigingen van onze speelgoedsector. Via stereotiepe speelgoedkeuze zouden we jongens en meisjes van kleins af aan in een bepaalde professionele richting stuwten, wat ze later kansen zou ontnemen op de arbeidsmarkt en genderongelijkheid in stand zou houden. Thibault Viaene meent dat de Pano-reportage gendergelijkheid met genderuniformiteit verwacht en we voor een verklaring van genderverschillen verder moeten kijken dan louter het sociaal-constructivistische. Over de precieze link tussen levenskeuzes en biologie aan de ene kant (nature) en socialisering aan de andere kant (nurture) heerst nog veel onbegrip en twijfel.

vrouwen heeft de decaan van Harvard en de auteur van de ondertussen beruchte Google-memo reeds de kop gekost. Die gevoeligheid is begrijpelijk: vrouwen zijn eeuwenlang onder de knoet gehouden en behandeld als tweederangsburgers op grond van wetenschappelijke nonsens als zouden vrouwen intellectueel inferieur zijn. In dat opzicht is het feminisme en de emancipatie van de vrouw iets waar we in het Westen best trots mogen op zijn – een strijd die, gezien het alomtegenwoordige seksisme, loonkloven en glazen plafonds allerhande, nog lang niet gestreden is.

GESLACHT VS. GENDER

"Geslacht" en "gender" worden vaak door elkaar gebruikt, maar zijn allerminst synoniemen. Geslacht verwijst naar biologische verschillen tussen man en vrouw (chromosomen, hormonen, voortplantingsorganen, etc.) terwijl gender duidt op de maatschappelijke en culturele percepties van de man-vrouw relatie. Het geslacht staat bij iedereen vast (elke baby wordt als jongen of meisje geboren), gender kan daarentegen evolueren.

Vanuit dat oogpunt lijkt de Pano-reportage op het eerste zicht redelijk onschuldig. We kunnen speelgoedreclame die steevast meisjes achter het kookfornuis postuleert terecht ervaren als achterhaald. Belgische speelgoedketens zoals DreamLand namen reeds enkele maatregelen om genderstereotypen

te vermijden. Zo zijn de verpakkingen van veel huishoudelijke speelgoeditems ontdaan van elke referentie aan gender. DreamLand's marketingverantwoordelijke haalde echter de schouders op bij de vraag of ze ooit naar volledige genderneutraliteit willen evolueren, kind noch ouder is daar volgens hem vragende partij voor.

HET ZWEEDS MODEL

Op naar gidsland Zweden moeten ze bij Pano gedacht hebben. Het land wordt door velen geprezen als het summum van gendergelijkheid. Genderneutrale kindercatalogi zijn voor Zweedse speelgoedwinkels geen optie, maar een wettelijke verplichting. Het genderactivisme lijkt er echter compleet ontspoord te zijn. Enkele jaren terug lanceerde een feministische politieke partij een wetsvoorstel om mannen verplicht al zittend te urineren. Uit egalitaire en hygiënische overwegingen. Ook werd een "man-taks" voorgesteld, te worden geïnd bij mannen om de onrechtvaardigheden in het verleden begaan door hun geslacht recht te zetten. In 2015 werd het genderneutrale voornaamwoord "hen" geïntroduceerd ter vervanging van hij ("han") en zij ("hon").

WORDEN KINDEREN TABULA RASA GEBOREN?

In Vlaanderen zijn we nog niet zijn afgeleden naar dergelijke genderneutrale waanzin waar-

bij “specialisten” scholen, gezinnen en speelgoedwinkels tot in het extreme micromanagen en penalisieren.

Voor alle duidelijkheid: we moeten ouders aanmoedigen een breed gamma aan speelgoed ter beschikking te stellen van hun kroost en met een open geest naar evoluerende genderpatronen kijken. Toch navigeren we in deze discussie op een hellend vlak. De aspiraties van sommige sociale wetenschappers om de grillen van moeder natuur de baas te kunnen, kent geen grenzen.

De idee dat kinderen als een quasi onbeschreven blad worden geboren en de samenleving hen imperatief in een mannelijke of vrouwelijke richting duwt, is immers wijdverspreid in veel academische kringen, een kamp waartoe professoren Veerle Draulans en Paul Parizel, opgevoerd in de Pano-reportage als experts, ook lijken toe te behoren.

De onderbelichting van de rol van biologie in gedrag en levenskeuzes – er zijn boekenkasten vol literatuur over – is echter zeer problematisch. Dat biologie wel degelijk een niet te onderschatten rol speelt in gedragingen en preferenties van kinderen, tonen verscheidene gerenommeerde onderzoeken aan.

DINGEN VS MENSEN

Hoe verklaren we dan de hardnekkige genderkloof in bepaalde beroepssectoren? Harvard-professor Steven Pinker duidt aan dat mannen en vrouwen bijvoorbeeld evenveel aanleg voor wiskunde bezitten, maar dat mannen gemiddeld beter zijn in mechanisch redeneren, terwijl vrouwen over het algemeen beter presteren in het verbaal redeneren. De toevoegingen “over het algemeen” en “gemiddeld” zijn niet toevallig, het is niet omdat mannen over het algemeen groter zijn dan vrouwen, dat daarom elke man groter is dan elke vrouw.

Er is een gigantische hoeveelheid aan data

die toont dat mannen meer interesse hebben in fysiek objecten, terwijl vrouwen meer interesse tonen in mensen. Dit helpt te verklaren waarom vrouwen met hun mathematische vaardigheden vaker in het onderwijs terechtkomen en mannen eerder verkiezen om pakweg in de IT-sector aan de slag gaan. Dat vrouwen in de academische wereld bijvoorbeeld vaker opteren voor antropologie en mannen voor computerwetenschappen, hoeft dan ook niet te verbazen.

STEREOTYPEN NIET PROBLEEM

Het is absoluut zo dat vrouwen vaak wegblijven van bepaalde sectoren omdat ze als mannenbastions worden aanzien. Dat mannen in die sectoren een overwicht hebben, heeft uiteraard niet enkel te maken met preferenties (zie eerder: mannen tonen gemiddeld meer interesse in fysieke objecten), maar ook met discriminatie. Zo staat Silicon Valley bijvoorbeeld gekend voor haar wijdverspreid seksisme.

Toch, stelt professor Pinker, is ook de richting van de causaliteit belangrijk. Te vaak wordt aangenomen dat wanneer een sekseafhanke-

lijk verschil zich voordoet (“meer mannen dan vrouwen zijn werkzaam in de IT-sector”), dit verschil enkel wordt veroorzaakt door een verschil in genderverwachtingen tussen mannen en vrouwen, terwijl de redenering evengoed omgedraaid kan worden: genderstereotypen weerspiegelen werkelijke verschillen en preferenties, eerder dan ze te veroorzaken.

Daarom dat de ondertoon van de Pano-reportage ietwat fout zit. Er wordt beweerd dat, willen mannen en vrouwen écht gelijk zijn, we in zoveel mogelijk beroeps categorieën naar genderpariteit (50-50 verhoudingen) moeten streven. Ze verwarren gelijkheid met uniformiteit.

De levenswandel van mannen en vrouwen hoeven helemaal niet 100% te overlappen, zolang beide maar naar waarde geschat worden en we diegene die buiten de lijntjes kleuren niet stigmatiseren. Echte gendergelijkheid behelst het optreden tegen discriminatie en seksisme, het slopen van barrières en het gezond, organisch omgaan met veranderende genderrollen, niet het top-down opdringen van genderneutraliteit. Het ontkent de essentiële verschillen tussen man en vrouw en er is simpelweg geen vraag naar. •

Gaan Liberalisme en Kapitalisme samen?

Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Principes en idealen zijn mooi, maar we moeten ook pragmatisch blijven. Maar waar ligt de grens? Hoelang kan de kapitalist doorgaan vooraleer we zeggen: "tot hier en niet verder"? Voor ons is het alleszins fictie de scheiding te maken tussen het puur economische, en als dat dan in orde is, al de rest aan te pakken. In zo'n scenario zal het meer kosten om achteraf de brokken te lijmen die de kapitalist heeft achtergelaten, dan wanneer we pro-actief van bij het begin de kapitalist binnen bepaalde (liberale) grenzen doen functioneren.

Eigen belang?

Wat is een kapitalist? Hij is een ondernemer die louter uit is op eigen belang. Hij schept welvaart maar houdt verder géén rekening met de belangen van zijn consumenten, met het welzijn van zijn werknemers, met de mogelijke impact van zijn productie op de leefomgeving, en verder ook liefst door niets of niemand wil gecontroleerd worden. In de 19de eeuw leefden we onder zo'n regime. We kunnen ons niet voorstellen dat ook maar iemand naar die tijd terug wil.

Hoe frustrerend het voor de kapitalist mag zijn, wij moeten onze economische én sociale welvaart opbouwen zonder schadelijke neveneffecten. Een vrije markt kan perfect functioneren binnen bepaalde spelregels, voor zover die spelregels liefst voor alle spelers gelden. De evolutie die wij hebben meegemaakt heeft aangetoond dat een gereguleerde vrije

Vaak wordt de vraag gesteld of Liberalisme en Kapitalisme nu echt elkaars tegenpolen zijn. Onderweg was er misschien wat "collateral damage". Men kan nu eenmaal immers geen omelet maken zonder eieren te breken. Of nog: op een economisch kerkhof bouwt men geen welvaartsstaat.

markt minstens even goed welvaart én welzijn kan creëren als in het geval men de kapitalist gewoon zijn gangen zou laten gaan. Een voetbalwedstrijd waar geen enkele regel zou bestaan, zou in de kortste keren ontaarden in een brutale schop- en vechtpartij.

Hetzelfde geldt voor de werking van onze economie. Het is de opdracht van het Liberalisme om spelregels uit te werken zodat de belangen van alle deelnemers worden veiliggesteld, zonder dat de overheid zelf een deelnemer wordt. In het voetbal wordt de scheidsrechter ook niet geacht de bal aan te raken.

Liefdadige kapitalist

Maar op het micro-niveau kunnen we de "weldaden" van de kapitalist in zijn juiste context plaatsen. Nemen we als voorbeeld één van de rijkste mensen ter wereld: Microsoftbaas Bill Gates. Samen met zijn echtgenote heeft hij "the Bill & Melinda Gates Foundation" opgericht. Deze stichting is wereldwijd de grootste particuliere donor/sponsor van een reeks liefdadige initiatieven. Dus men zou kunnen zeggen: "zie je wel, rijkdom moet eerst gecreëerd worden vooraleer men ze kan uitdelen". Dit klopt gedeeltelijk want men zou zich even goed kunnen afvragen: "Waarom heeft Bill Gates (en Microsoft) niet van bij het begin hun succesvolle software-pakketten

tegen een (veel) lagere prijs in de markt gezet, zodat miljoenen gebruikers vlugger zich die software hadden kunnen aanschaffen en dus eerder hadden kunnen genieten van deze software? Op langere termijn is de wereld beter af met een Microsoft en Bill Gates die jarenlang gigantische winsten hebben gemaakt door hun producten te duur te verkopen en nadien een deel van die winsten via liefdadigheidswerken "aan de samenleving terug te geven" dan met een Microsoft die veel goedkoper (en dus sneller) zijn producten in de markt had gezet?

Regels

Tot bewijs van het tegendeel blijf ik geloven dat het Liberalisme superieur is aan een model waarin (zeker op economisch vlak) iedereen mag doen wat hij/zij wil doen zonder ook maar met iets of iemand rekening te houden. Met andere woorden Liberalisme en Kapitalisme kunnen niet tegelijk samen bestaan in een samenleving. Waar de ene is, kan de andere niet zijn. In een liberale samenleving weet iedere burger én aanvaardt hij dat zijn eigen vrijheid begrensd wordt door de even rechtmatige rechten en vrijheden van zijn medeburgers en dat er dus regels nodig zijn, en een autoriteit, om deze af te dwingen om het "samen leven" mogelijk te maken en oordelelijk te laten verlopen. •